

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МИНЗЭЛӘ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ИРКӘНӘШ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ БАШКАРМА КОМИТЕТ ЖИТӘКЧЕСЕ
КАРАРЫ

2020 елның 22 мае,

№ 8

ГРАЖДАННАР МӨРӘЖӘГАТЬЛӘРЕН КАРАУ БУЕНЧА ЭШ ТӘРТИБЕН РАСЛАУ
ТУРЫНДА

Россия Федерациясе гражданнының мөрәжәгатъләрен үз вакытында карау максатларында 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы «Россия Федерациясе гражданнының мөрәжәгатъләрен карау тәртибе турында» Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданны мөрәжәгатъләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Минзәлә муниципаль районы Иркәнәш авыл жирлеге Уставы нигезендә карар бирәм:

1. Гражданнының мөрәжәгатъләрен карау буенча беркетелгән эш Тәртибен расларга.
2. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземә йөклим.

Иркәнәш авыл жирлеге
Башкарма комитет житәкчесе

И.З.Камалов.

Татарстан Республикасы
Минзәлә муниципаль районы
Иркәнәш авыл жирлеге
Башкарма комитеты житәкчесенен
2002 елның 22 мае, N 8
"Гражданның мөрәжәгатьләрен карау буенча эш
Тәртибен раслау"
турында карарына
Кушымта

ГРАЖДАННАР МӨРӘЖӘГАТЬЛӘРЕН КАРАУ БУЕНЧА ЭШ ТӘРТИБЕ

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1.1 Әлеге Тәртип Россия Федерациясе гражданның язмача һәм телдән мөрәжәгатьләрен кабул итү, исәпкә алу, теркәү, карау, аларны карап тикшерү һәм аларның үтәлешен контрольдә тоту кагыйдәләрен билгели, мөрәжәгатьләрдә булган мәгълүматны анализлау һәм гомумиләштерү, мөрәжәгатьләрнең сәбәпләрен һәм характерын ачыклау, шулай ук жирле үзидарә органнарында гражданны кабул итүне оештыру тәртибен билгели.

Әлеге тәртип нигезләмәләре «Россия Федерациясе гражданны мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законда (алга таба - Федераль закон) һәм «Татарстан Республикасында гражданны мөрәжәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда (2007 елның 19 февралендәге 10-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә) билгеләнгән тәртиптә каралырга тиешле барлык мөрәжәгатьләргә кагыла.

1.2. Гражданның язмача яки электрон документ рәвешендә мөрәжәгатьләре тәкъдимнәр, гаризалар һәм шикаятьләр рәвешендә керә.

1.3. Мөрәжәгатьләрен карау жирле үзидарә органнары житәкчеләренен вазыйфай бурычы яисә аларның язма йөкләмәсе буенча - башка вазыйфай затларның компетенциясе чикләрендә. Житәкчеләр ЖҮИ органнарында, предприятиеләрдә, учреждениеләрдә һәм оешмаларда гражданны шәхси кабул итү буенча эшне дәрәжәсә оештырган өчен шәхси җаваплылык тоталар.

1.4 гражданның язмача яисә жирле үзидарә органы компетенциясенә керми торган мәсьәләләр булган электрон документ рәвешендә мөрәжәгәте, аларны теркәгәннән соң жиде көн эчендә тиешле органга яисә тиешле вазыйфай затка, мөрәжәгәтте куелган мәсьәләләрен хәл итү вәкаләтләренә керә торган, гражданның мөрәжәгәтне яңадан рәсмиләштерү турында язмача хәбәрнамәсе белән, Федераль законның 11 статьясындагы 1 һәм 4 өлешләрендә күрсәтелгән очраклардан тыш, жибәрелә. Шулай ук вакытта хәбәрнамәнең текстында Законның тиешле маддәсенә сылтама булырга тиеш. Хәбәрнамәнең икенче нөсхәсе ЖҮИ органы эшенә теркәлә.

Язма мөрәжәгәтте куелган мәсьәләләрен хәл итү берничә дәрәҗә органы, жирле үзидарә органнары яки вазыйфай зат компетенциясенә керә икән, мөрәжәгәтнең күчәрмәсе теркәлгән көннән жиде көн эчендә тиешле дәрәҗә органнарына, жирле үзидарә органнарына яисә тиешле вазыйфай затларга жибәрелә.

1.5. Шикаятьне карау өчен дәрәҗә органына, жирле үзидарә органына яисә вазыйфай затка, карар яисә гамәл кылмавына (гамәл кылмауларына) шикаять белдерелә торган шикаять жибәрү тыела.

Әгәр бу тыюга бәйле рәвештә шикаятне дәүләт органына, жирле үзидарә органына яки вазыйфаи затка жибәрү мөмкин булмаса, шикаят гражданды аның тиешле карарга яки судта билгеләнгән тәртиптә гамәлгә (гамәл кылмауга) шикаят бирү хокукын аңлатып кире кайтарыла.

1.6. Әгәр язма мөрәжәгать текстны укылуга бирелмәсә, мөрәжәгәткә җавап бирелмәсә, ул дәүләт органына, жирле үзидарә органына яисә вазыйфаи затка аларның компетенциясе нигезендә карау өчен жибәрелергә тиеш түгел, бу хакта мөрәжәгать теркәлгән көннән җиде көн эчендә мөрәжәгать иткән гражданды хәбәр ителә, әгәр аның фамилиясе һәм почта адресы прочтага бирелә икән, мөрәжәгатьне жибәргән гражданды хәбәр ителә. Күрсәтелгән мөрәжәгать ЖҮИ органы эшенә теркәлә.

1.7. Мөрәжәгать жибәргән гражданның фамилиясе булмаган язма мөрәжәгәткә һәм җавап жибәрелергә тиешле почта адресына җавап бирелми. Мондый мөрәжәгать орган җитәкчесе карары белән билгеләнгән тәртиптә юкка чыгарыла. Күрсәтелгән мөрәжәгәттә шәхси һәм ижтимагый куркынычсызлыкка яный торган жинаятьләр һәм вакыйгалар турында мәгълүмат булса, мөрәжәгать теркәлергә һәм тиешле компетентлы органнарды жибәрелергә тиеш.

1.8. Гражданныр жирле үзидарә органнарына, жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларына үз вәкиле аша мөрәжәгать итәргә хокукы (ТР Законы).

1.9. Суд карарына шикаят бирелә торган мөрәжәгать, теркәлгән көннән җиде көн эчендә, әлеге суд карарына шикаят бирү тәртибен аңлатып мөрәжәгать иткән гражданды кире кайтарыла.

1.10. Кергән мөрәжәгәттә ЖҮИ органнарының вазыйфаи затының, шулай ук аның гаилә әгъзаларының тормышына, сәламәтлегенә һәм милкенә зыян китерү куркынычы булса, ул анда куелган сорауларның асылы буенча җавапсыз калдырылырга мөмкин. Бу очракта мөрәжәгать жибәргән гражданды мөрәжәгать итү хокукын явыз ният белән куллануга юл куймау турында хәбәр ителә.

1.11. Әгәр гражданның язма мөрәжәгәтендә элек жибәрелгән мөрәжәгәтләргә бәйле рәвештә аңа күп тапкыр язма җаваплар бирелгән мәсьәлә булса, һәм бу очракта мөрәжәгәттә яңа дәлилләр яисә шартлар китерелми, ЖҮИ органы җитәкчесе әлеге мәсьәлә буенча гражданды белән чираттагы мөрәжәгәтнең нигезсезлегенә һәм язылу туктатылуы турында Карар кабул итәргә хокукы, элек күрсәтелгән мөрәжәгать бер үк жирле үзидарә органына яисә бер үк вазыйфаи затка жибәрелгән булса (Федераль законның 11 статьясындагы 5 өлеше). Бу карар турында мөрәжәгать жибәргән гражданды хәбәр ителә.

2. ГРАЖДАННАРНЫ КАБУЛ ИТҮ, ТЕРКӘҮ ҺӘМ ИСӘПКӘ АЛУ

2.1. Шартлаткыч, агулы һәм башка куркыныч салымнары үз вакытында ачыклау һәм йогышсызландыру максатларында, почта жибәрүләрендә булырга мөмкин, аларны тышкы яктан карау үткәрелә. Мондый салымнар яки алар булу-булмауга шик туса, почта жибәрүләренә белән алга таба һәр эш кичекмәстән туктатыла һәм куркынычсызлык органының тиешле бүлекчесенә белгеч чакырыла. Белгеч чакырту белән бер үк вакытта почта жибәрүнең мәжбүри изоляциясенә булган куркынычсызлык чаралары да күрелергә тиеш.

Террорчылык актларын һәм башка жинаятьләрне кылу куркынычы булган язма мөрәжәгәтләрне алганда, оператив-эзләү чараларын һәм тикшерү гамәлләрен үткәргәндә файдаланылырга мөмкин булган эзләрне саклау өчен чаралар күрелә.

2.2. Язма мөрәжәгәтләрне кабул иткәндә аларның адресларының дөреслегенә тикшерелә. Билгеләнеше буенча түгел, жибәрелгән хатлар кичекмәстән почта предприятиесенә адресатка жибәрү өчен ачылмаган элемент оешмасына кире кайтарыла.

Конвертларны ачканда аларга хатлар һәм документлар (ертылган документлар ябыштырыла) булуы тикшерелә, алар конверт белән кергән документлар (паспорт, хәрби билет, хезмәт кенәгәсе, пенсия таныклыгы һ.б.) беркетелә, шулай ук хатлар текстның алдына беркетелә. Кушымта яки хат текстны булмаган очракта, конвертка кушып бирелә торган

белешмә төзелә һәм бу хакта гариза бирүчегә хәбәр ителә.

2.3. Барлык мөрәжәгатьләр язма рәвештә яисә электрон документ формасында жирле үзидарә органнарына кергән мизгелдән өч көн эчендә тәкъдимнәр, гаризалар һәм шикаятләр китабында теркәлә.

2.4. Һәр мөрәжәгәткә теркәү номеры бирелә (мәсәлән «N 19»). «Шәхсэн» яки «конфиденциаль» тамгалары язылган мөрәжәгатьләргә өстәмә рәвештә «Лп» («шәхси пакет», мәсәлән, «Лп N 15») хәрефе индексы бирелә.

2.5. Теркәлү индексы булган штамп мөрәжәгәтнең беренче битендәге буш урында төзелә. "Шәхсэн" яки "конфиденциаль" тамгалары белән мөрәжәгатьләр ачылмый, теркәлү номеры язылган штамп конвертта урнаштырыла.

Аларны узганда материалларның мөмкин булган тоткарлыкларын кисәтү һәм кичекмәстән үтәлүне таләп итүче гражданныр мөрәжәгатьләре белән оператив эшләү өчен шартлар тудыру максатларында «бик тиз» һәм «ашыгыч» сигналлары кулланыла.

Һәр яна календарь елында яңадан кергән мөрәжәгатьләрнең нумерациясе беренче номердан башлана.

2.6. Шәхси кабул итү вакытында тапшырылган хатларда «шәхси кабул итү вакыты» дигән билге ясала. Бу хатлар теркәү өчен тапшырыла.

2.7. Кергән язма мөрәжәгатьләрнең барлык төрләре дә үзәкләштереләп теркәләргә тиеш.

Хатның теркәү номеры теркәү штамында күрсәтелә, ул бергә теркәп жибәрелә торган хатның түбән почмагында яки гариза бирүченең беренче битендә урнаштырыла.

Теркәү-контроль карточкасы машина яздыруы белән яки кулдан аерылып торган почерк белән тутырыла, барлык тамгалар да төгәл, икеләтә аңлатмалардан башка ясала.

Теркәү-контроль карточкасында:

- гариза бирүченең инициаллары булган фамилиясе баш килештә тутырыла.

Әгәр автор (Иванов) үзенең хатын икенче зат аша (Сидоровның), аның адресын күрсәтеп һәм үз адресын күрсәтмичә жибәрсә, «Ф.Ис.. Ат.ис.» графасында ике фамилия билгеләнә: Иванов, Сидоров.

2.8. Язма мөрәжәгатьләргә резолюцияләр теркәү-контроль карточкасына (кирәк булганда - конкрет күрсәтмәләр һәм үтәү датасы белән), имза һәм дата белән рәсмиләштерелә.

2.9. Хатлар башкаручыга теркәлү журналында язылып тапшырыла.

Житәкченең резолюциясендә берничә башкаручы күрсәтелсә, хатта куелган барлык сорауларны үтәү өчен җаваплы булып хатта күрсәтелгән башкаручы санала.

2.10. Бер структур бүлекчәдән икенчесенә хатлар тапшыру бу хакта теркәү-контроль карточкасында мәжбүри билге белән башкарыла.

2.11. Гражданин шикаяттә күрсәтелгән белешмәләр ахыргы карарны чыгару өчен житәрлек түгел, гамәлдә булуы шикаят белдерелә торган учреждениедән яисә заттан тикшерү материаллары, карар кабул итүнең нигезлегә турында бәяләмә белән соратып алына. Кирәк булган очракта, ЖҮИ органы житәкчесе күрсәтмәсе буенча, шикаятне тикшерү өчен урында жирле үзидарә аппараты хезмәткәрләре командировкага биреләргә мөмкин.

2.12. Гражданның хатлары хәл ителгән дип санала, әгәр барлык сораулар каралды, алар буенча тиешле чаралар күрелде һәм гамәлдәге законнарда туры килә торган тулы җаваплар бирелде.

2.13. Мөрәжәгәткә эзерләнгән җавап проекты башкаручы тарафыннан сул як түбән почмагында визалана, беркетмә бүлегендә килештерелә һәм кул кую өчен житәкчегә тапшырыла.

Җавапларның эчтәлегә, ачыклығы һәм төгәллегә, норматив актларга сылтамаңың дәрәҗәгә өчен башкаручы (кул куйган затлар белән бер үк вакытта) җаваплылык тота.

2.14. Жирле үзидарә органнары житәкчеләре һәм башка вазыйфай затлары:

а) мөрәжәгәтне объектив, һәрьяклы һәм үз вакытында карауны тәэмин итәләр;

б) мөрәжәгәтне карау өчен кирәкле документларны һәм материалларны башка дәүләт органнарында, жирле үзидарә органнарында һәм башка вазыйфай затлардан соратып алалар;

в) гражданның бозылган хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен торгызуга яисә

яклауга юнәлдерелгән чаралар күрә;

г) мөрәжәгатътә куелган сорауларның асылы буенча, Федераль законның 11 статьясындагы 1, 3, 4, 5, 6 өлешләрендә күрсәтелгән очрақлардан тыш, язма җаваплар бирәләр;

д) гражданга аның мөрәжәгатен башка жирле үзидарә органына яисә башка вазыйфаи затка аларның компетенциясе нигезендә карау өчен жиберү турында хәбәр итәләр.

2.15. «Шәхсэн» яки «конфиденциаль» тамгалары белән мөрәжәгатъләр алар адресланган житәкчеләр яки башка вазыйфаи затлар тарафыннан аларның кушуы буенча карала.

2.16. Гомуми файдаланудагы мәгълүмат системалары буенча ЖҮИ органнарына кергән мөрәжәгатъ законда билгеләнгән тәртиптә каралырга тиеш (Федераль законның 7 статьясындагы 3 өлеше һәм 10 статьясындагы 4 өлеше).

2.17. Мөрәжәгатъне караганда мөрәжәгатътәге мәгълүматларны, шулай ук гражданның шәхси тормышына кагылышлы мәгълүматларны аның ризалыгыннан башка хәл итү рөхсәт ителми.

Мөрәжәгатътәге мәгълүматларны тарату булып тормый, мөрәжәгатътә куелган мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләренә керә торган дәүләт органына, жирле үзидарә органына яисә вазыйфаи затка язма мөрәжәгатъ жиберү (Федераль законның 6 статьясындагы 2 өлеше).

2.18. Жирле үзидарә органнарына яисә вазыйфаи затка аларның компетенциясе нигезендә килгән язма мөрәжәгатъләр теркәү көненнән алып 30 көн эчендә карала.

2.19. Жирле үзидарә органнарына кергән һәм жирле үзидарә органнары бүлекчәләренә башкару өчен тапшырылган мөрәжәгатъләрне карау срогы ЖҮИ органында аларны теркәү көне дип санала.

Мөрәжәгатъләрне карау срогы тәмамлану белән мөрәжәгатъ авторына җавап бирү датасы санала.

2.20. Белешмәләр, бәяләмәләр һәм мөрәжәгатъләрне карау нәтижәләре буенча башка документлар жирле үзидарә органнарында, предприятиедә, учреждениедә яки оешмада эш башкару таләпләре нигезендә эзерләнгән документлар буларак мәҗбүри рәвештә теркәлергә тиеш.

2.21. Билгеләнгән тәртиптә каралган мөрәжәгатъләр буенча карарлар таралу чикләнгән хезмәт мәгълүматына кертелергә мөмкин түгел.

Әгәр мөрәжәгатътә куелган мәсьәләнең асылы буенча җавап федераль закон тарафыннан сакланыла торган башка серне тәшкил итүче белешмәләрне игълан итмичә бирелмәсә, мөрәжәгатъ жибергән гражданга, күрсәтелгән белешмәләрне хәл итү мөмкин булмауга бәйле рәвештә, куелган мәсьәләнең асылы буенча җавап бирү мөмкинлеге булмау турында хәбәр ителә (Федераль законның 11 статьясындагы 6 өлеше).

2.22. Мөрәжәгатъкә язма рәвештә җавап ЖҮИ органы бланкында эзерләнгән һәм житәкче яки башка вәкаләтле вазыйфаи зат тарафыннан имзалана. Җавап граждан күрсәтелгән почта адресына жиберелә.

Ике һәм аннан да күбрәк зат мөрәжәгатъенә (күмәк мөрәжәгатъ) җавап беренче кул куйган зат исеменә (әгәр мөрәжәгатътә конкрет кеше әйтелмәсә) яисә аерым очрақларда - мондый хәбәрне имзалаганнарның һәркайсына жиберелә.

ЖҮИ органнарына электрон документ рәвешендә кергән мөрәжәгатъкә җавап электрон документ формасында мөрәжәгатътә күрсәтелгән электрон почта адресы буенча электрон документ формасында жиберелә.

2.23. Гражданның жирле үзидарә органнарына һәм аларның вазыйфаи затларына Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә, туган телдә яки Россия Федерациясе халыкларының теләсә кайсы башка телендә мөрәжәгатъ итәргә хокуклы. Җаваплар мөрәжәгатъ телендә бирелә. Мөрәжәгатъ телендә җавап бирү мөмкин булмаган очракта Татарстан Республикасы дәүләт телләре (ТР Законы) кулланыла.

2.24. ЖҮИ органнарында мөрәжәгатъләр буенча эш башкару ЖҮИ органнарының хокукый актлары таләпләре нигезендә эш башкаруның башка төрләреннән аерым алып

барыла.

Мөрәжәгатьләрне карап тикшерүгә бәйле документларда карар кабул ителгәннән соң һәм аны үтәгәннән соң номенклатура буенча эш номерын һәм әлеге карарны кабул иткән вазыйфай затның имзасын күрсәтеп, «эш» билгесе булырга тиеш.

2.25. Мөрәжәгатьләрне карап тикшергәннән соң, шулай ук алар буенча язылу һәм башка документлар (жаваплар күчермәләре белешмәләре) ЖҮИ органнарына, предприятие, учреждение яки оешмага эшкә жәлеп итү өчен кире кайтарылырга тиеш. Кирәк булган очракта, мөрәжәгатьләр буенча документаль материаллар жирле үзидарә органнарының башка бүлекчәләре, предприятие, учреждение яки оешмалар эшенә, ЖҮИ органнарында билгеләнгән гаризаларны һәм шикаятьләрне саклау сроklarын үтәп, кушылырга мөмкин.

Документлар эштә хронологик тәртиптә урнаштырыла. Резолюция битләре һәм конвертлар (әгәр алар мөрәжәгатьләр белән бергә сакланырга тиеш булса) номерлана һәм эш битләре буларак кертелә.

Эш формалаштырганда, документларны эшкә жибәрү, аларның тулылыгы (комплектлылыгы). Билгеләнгән тәртиптә каралмаган мөрәжәгатьләр, шулай ук дәрәс рәсмиләштерелмәгән документларны эшлөргә кертү тыела.

2.26. Аерым очрактарда, шулай ук мөрәжәгать буенча гарызнамә жибәргән очракта, жирле үзидарә органы житәкчесе, вазыйфай зат йә вәкаләтле зат мөрәжәгатьне карау срогын 30 көннән дә артмаган вакытка озайтырга хокуклы, ул мөрәжәгатьне жибәргән граждандга карау срогын озайту турында хәбәр итеп.

3. МӨРӘЖӘГАТЬЛӘРНЕҢ АЕРЫМ ТӨРЛӘРЕ БЕЛӘН ЭШЛӘУ

3.1 Депутатларның мөрәжәгатьләре.

Депутат хаты булып, кагыйдә буларак, документ бланкында рәсмиләштерелгән һәм депутат (депутатлар) имзасы булган мөрәжәгать тора.

Бу мөрәжәгатьләр кичекмәстән карала.

Гражданнарның хатлары беркетелгән барлык дәрәжәдәге депутатларның мөрәжәгатьләре белән эшләү беренче чиратта гамәлгә ашырыла.

Депутатлар мөрәжәгатьләре аерым контрольгә алына.

3.2 Кабаттан килгән хатлар.

Бер үк заттан кергән тәкъдимнәр, гаризалар һәм шикаятьләр кабат хатлар булып санала, әгәр беренче мөрәжәгатьне бирү вакыты закон белән билгеләнгән карау вакыты чыккан булса, мөрәжәгать итүче аның мөрәжәгате буенча кабул ителгән карар белән килешмәсә.

Гражданнардан кабаттан килгән хатлар, кагыйдә буларак, контрольгә куела.

Хат кабат килгәндә, аңа булган язышу һәм теркәү-контроль карточка сайлана.

Бер үк авторның кабат хатлары дип саналмый, әмма төрле мәсьәләләр буенча.

3.3 Суқырлар хатлары рельеф-нокталы шрифтта Бөтенроссия суқырлар жәмгыятенен Минзәлә бүлекчәсенә күчерү өчен жибәрелә. Күчәргәннән соң мөрәжәгать белгечләр карамагына тапшырыла. Аларны карау срогы тәржемә ителгән көннән исәпләнә.

3.4 Гариза бирүчедән алынган документлар аңа жавап белән заказ белән жибәрү аша кире кайтарыла.

Документлар тикшерү материалларына беркетелгән очрактарда бу хакта гариза бирүчегә хәбәр ителә.

Документлар кире кайтканда хатта чын документлар исемнәре күчәрилә.

3.5. Имзаланган хатлар теркәү-контроль карточкасында һәм журналда тамгалар өчен тапшырыла, шуннан соң адресатка жибәрелә.

4. ГРАЖДАННАРНЫ ШӘХСИ КАБУЛ ИТҮНЕ ОЕШТЫРУ

4.1 Гражданнарны шәхси кабул итү жирле үзидарә органы житәкчесе, аның урынбасарлары һәм вәкаләтле затлар тарафыннан атна саен сишәмбе көнне 14.00 сәгатьтән

башлап үткәрелә.

4.2. Кирәк булганда, очрашулар гражданның яшәү яки эш урыннары буенча оештырыла.

4.3. Жирле үзидарә органнарында телдән мөрәжәгатьләрнең эчтәлегенә гражданның кабул итү датасы, аның фамилиясе, исеме, атасының, яшәү урыны, гражданның кабул иткән вазыйфай (вәкаләтле) зат, телдән мөрәжәгатьнең эчтәлегенә һәм аның буенча кабул ителгән чаралар турында белешмәләр булырга тиеш булган шәхси кабул итү карточкасына кертелә. Күрсәтелгән реквизитлар башка кирәкле мәгълүматлар белән тулыландырылырга мөмкин. Калган ЖҮИ органнарында гражданның кабул итү журналында алып барыла.

4.4. Шәхси кабул итү вакытында гражданин шәхесен таныкларга документ күрсәтә. Гражданның мондый документны күрсәтүдән баш тарткан очракта, аның мөрәжәгате аноним буларак карала.

Кабул итүне гамәлгә ашыручы вазыйфай (яки вәкаләтле) зат гражданның игътибар белән тыңларга һәм аның мөрәжәгате асылын жентекләп тикшерергә тиеш. Әгәр телдән мөрәжәгәткә баян ителгән фактлар һәм хәлләр күренеп тора һәм өстәмә тикшерү таләп итми икән, гражданин ризалыгы белән мөрәжәгәт итүгә җавап шәхси кабул итү барышында телдән бирелергә мөмкин, бу хакта гражданның шәхси кабул итү карточкасында (журналда) язма эшләнә. Калган очракларда мөрәжәгәткә куелган сорауларның асылы буенча язмача җавап бирелә.

Шәхси кабул итү барышында кабул ителгән язма мөрәжәгәткә элек Тәртиптә билгеләнгән тәртиптә теркәлгән һәм карап тикшерелергә тиеш. Кирәкле очракларда гражданның телдән мөрәжәгате асылы буенча белешмә төзелә, ул язма мөрәжәгәтләр өчен билгеләнгән тәртиптә теркәлә.

Әгәр мөрәжәгәткә жирле үзидарә органнары компетенциясенә керми торган мәсьәләләр булса, гражданның аңа кайда һәм нинди тәртиптә мөрәжәгәт итәргә кирәклегенә турында аңлатма бирелә.

Шәхси кабул итү барышында гражданның, әгәр элек мөрәжәгәткә куелган сорауларның асылы буенча җавап бирелгән булса, мөрәжәгәткә алга таба караудан баш тартырга мөмкин (Федераль законның 13 статьясындагы 6 өлеше).

4.5. Кабул итү бүлмәләренә яисә килүчеләр өчен мөмкин булган башка урыннарда язма мөрәжәгәт итү өчен тартмалар куелырга мөмкин, алардан төшерү мөрәжәгәтләр белән эшләү өчен җаваплы хезмәткәрләр тарафыннан тәүлегенә өч тапкыр башкарыла. Тартмалар һәр ачылганнан соң ябылырга һәм ябыштырылырга тиеш.

4.6. ЖҮИ кабул итү органнарының вазыйфай затлары гражданның шәхси кабул итү белән бәйлә мәсьәләләр буенча жирле үзидарә органнарына, башка ЖҮИ органнарына, предприятие, учреждение яки оешмаларга мөрәжәгәт итәргә хокукы, аларның житәкчеләре һәм хезмәткәрләре аларга ярдәм күрсәтергә һәм ярдәм күрсәтергә тиеш: кирәкле белешмә һәм мәгълүмати материаллар (норматив хокукый актлар нигезендә игълан ителергә тиеш булмаган белешмәләрдән тыш) тапшырырга, квалификацияле консультациялар, элемент белән тәмин итәргә, кабул итү өчен хезмәткәрләргә җибәрергә һ. б. лар.

4.7. Әгәр гражданин кабул итү бүлмәсендә эйләнә-тирәдәгеләрнең торышына һәм сәламәтлегенә турыдан-туры куркыныч тудыручы гамәлләр кылса, кабул итүне алып баручы вазыйфай (яисә вәкаләтле) зат Россия Федерациясе законнары нигезендә тиешле чаралар күрә. Кирәк булганда эчке эшләр һәм ашыгыч медицина ярдәме органнары хезмәткәрләре чакырыла.

4.8. Гражданның кабул итү чират тәртибендә алып барыла. Бөек Ватан сугышында катнашучылар, инвалидлар, йөкле хатын-кызлар һәм кечкенә балалар белән килүчеләр чиратсыз кабул ителә.

5. МӨРӘЖӘГӘТЛӘР БЕЛӘН ЭШЛӘУ ТОРЫШЫН ТИКШЕРҮ ҺӘМ АЛАРНЫ КАРАП ТИКШЕРҮ. МӨРӘЖӘГӘТЛӘРДӘ БУЛГАН МӨГЪЛҮМАТНЫ АНАЛИЗЛАУ ҺӘМ ГОМУМИЛӘШТЕРҮ

5.1. Жирле үзидарэ органнары житэкчелэре үз компетенциясе кысаларында мөрэжэгатылэрне карау тэртибенең үтэлешен тикшереп торалар, кергэн мөрэжэгатылэрнең эчтәлеген анализлылар, гражданның хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатыләрнең бозу сәбәпләрен үз вакытында ачыклау һәм бетерү буенча чаралар күрә.

5.2. Гражданның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятләрнең теркәү журналы кабул ителгән карарларның үз вакытында һәм дәрәҗә үтэлешен тикшерү өчен жирле үзидарэ органы житәкчесенә ай саен, инспекция (тикшерүче) житәкчесенә - аларның таләбе буенча тапшырырга тәкъдим ителә.

Кварталга кимендә бер тапкыр мөрэжэгатылэрне карау һәм алар буенча карарлар кабул итү буенча эш торышын эчке тикшерү үткәргә киңәш ителә, моның өчен комиссия билгеләнә. Тикшерү нәтижеләре буенча акт төзелә, ул, мөрэжэгатылэрне карау тэртибенең бозу ачыкланган очракта, аларны бетерү һәм гаепле затларны жаваплылыкка тарту буенча тәкъдимнәр булырга тиеш.

5.3. Жирле үзидарэ органнарында үтәлу срокларын контрольдә тотарга тиеш, аларны карау нәтижеләре турында авторга жавап бирергә яки тиешле орган яисә вазыйфаи затларга буенча мәгълүмат бирергә кирәк.

Жирле үзидарэ органнарына гражданны мөрэжэгатылэрне буенча йөкләмәләрнең үтэлешен контрольдә тоту муниципаль берәмлек органнарының хокукый актларында билгеләнгән тэртиптә гамәлгә ашырыла.

5.4. Турыдан - туры контроль буенча эш жирле үзидарэ органнарының контроль буенча вәкаләтләре бирелгән вазыйфаи затларына йөкләнә.

Мондый контрольне гамәлгә ашыручы затлар хокукы:

а) башкаручылардан һәм аларның турыдан-туры житәкчеләреннән мөрэжэгатылэрне карау барышы турында кирәкле белешмәләрне соратып алырга;

б) билгеләнгән тэртиптә мөрэжэгатылэрне карау торышын чагылдыручы материаллар белән танышырга;

в) мөрэжэгатылэрне карау барышында ачыкланган житешсезлекләренә бетерү буенча тиешле вазыйфаи затларга тәкъдимнәр кертергә.

5.5. Мөрэжэгатылэрне даими, әмма айга бер тапкырдан да ким булмаган санда ЖҮИ органы житәкчесенә житкерелә.

5.6. Карау контрольдә тотыла торган мөрэжэгатылэргә контроль карточкалар рәсмиләштерелергә мөмкин. Контроль карточкаларның формасы һәм кирәкле санда нөсхәләре жирле үзидарэ органы тарафыннан билгеләнә.

Жирле үзидарэ органнарында мөрэжэгатылэр белән эшләүне контрольдә тоту һәм мәгълүмати-аналитик тәмин итү максатларында, гражданның теркәлгән мөрэжэгатылэрне һәм аларны карау нәтижеләре буенча кирәкле белешмәләр үз эченә алган электрон мәгълүматлар базалары төзелергә мөмкин. Шулар ук вакытта электрон-исәпләү техникасын куллану жирле үзидарэ органнарында гамәлдәге законнар таләпләренә туры китереп эшләнергә мөмкин булган аерым инструкциялар белән регламентлана.

5.7. Мөрэжэгатылэрдә булган мәгълүмат ЖҮИ органнары эшчәнлеген камилләштерү буенча тиешле тәкъдимнәр һәм рекомендацияләр эшләү өчен гомумиләштерелә һәм анализлана.

5.8. Мөрэжэгатылэр белән эшләүнең торышы (кыска мәгълүмат-статистик мәгълүматлар, мөрэжэгатылэр белән эшне камилләштерү буенча үткәделә торган чаралар) жирле үзидарэ органнары эшчәнлегенә турында еллык хисапларда чагылырга мөмкин.

5.9. Аналитик эш учреждениенең барлык бүлекчеләре белән тыгыз бәйләнештә алып барыла. Гражданның почтасын карый торган белгечләр, тематик язмалар, башка аналитик материаллар язу өчен, үзләренә беркетелгән территория буенча материаллар (мөрэжэгатылэрнең, жавапларның күчермәләрен һ.б.) сайлап алу һәм туплау эшен даими алып баралар, аналитик материаллар төзү өчен кирәкле мәгълүматны үз вакытында эзерлиләр.